

Tyakkonlati út Képes Gábor *a pedagógiához*

NE BABRÁLJON az abakusszal! – kiáltott az igazgató élesen, s az újságíró úgy kapta el a kezét a tárgyról, mintha tüzes vas lenne. A hirtelen megöszült iskola betonszürke igazgatója még egy fokkal fehérebb és haloványabb lett a legendás úrhajós látogatása óta, hátulról nézve olyan volt a feje, mint egy furcsa, őskori madárfiókáé, betegesen vékony nyakán reszketve ingott ideges kobakja, amely olyan színben játszott, mint a telihold fénye.

Az igazgató háttal állt vendégének, nem is látta, csak a neszekből következtette, hogy az a golyós számológésszel múlatja az időt. Meglehetősen rég háttal fordított már, szobája rejtett bárszékernyénél időzött, s most végre megtalálta az alkalomhoz megfelelő konyakot, két pohárba töltötte, de előtte még felszolgált a frissen lefőtt presszókávé. Az első, aromás kortyok után ismét az újságíróhoz fordult.

– Bocsássá meg, hogy ingerült voltam! De nem csak egy nyomorult bürokrata vagyok, aminek látsszom – az igazgató önjellemzése telitalálat volt, az ő pozíciójában nem is lehetett volna másmilyen személyiség, csak bürokrata, elvégre egy olyan ország, a magát Világunióknak nevező Euroatlanti Civilizáció (EAC) egyik intézményét vezette, amelynek még vezetője sem volt. Illetve volt, a bizottságok bizottsága élén egy hasonló szürke fej elnökölt, de név szerint nem ismerte talán a tulajdon felesége sem.

– Tudniillik én pedagógus vagyok, s csak mellesleg Barroso-díjas közintézményvezető. – Az igazgató ironikus büszkeséggel a falon lógó oklevélre mutatott, melyről egy teljesen ismeretlen, múltbéli alak kissé önelégült arca mosolygott vissza. Az öntelt fejen fülhallgató volt, az ismeretlen vezető, úgy látszik, tolmácsra szorult a saját országában. Az újságíró ezen cseppet sem csodálkozott, maga

is tolmácsot használt. Viszont a digitális tolmácskészülék is alaposan megküzdött azzal a jelentésvesztett szóval, hogy „pedagógus“.

Az igazgató észrevette az újságíró értetlenségét, amelyet tévesen értetlenségként értelmezett, s egy elnéző grimasz kíséretében a köpcös, fiatalabb férfi mellé telepedett.

– Tudom, nem azért jött, hogy az életpályámról írjon. De tudnia kell, valaha én voltam a dicsőséges Világunió, Budapest, sőt az egész Telep legtehetségesebb fizika-kémia-informatika szakos tanára. No persze, manapság már igazán tehetséges tanárokat csak a Nuestra Américában, a déli államok szövetségében talál, mind ott gyülekeznek annak vörös zaszlaja alatt. A kémiatanárok valóságos Mekkája lett Caracas, az új amerikai főváros. Nagy gonddal kezelik az oktatást, s hasonlóképpen az egészségügyet. Ott iskolateremtők tanítanak, Juan Neumannok, míg a mi iskolánk manapság többfunkciós intézmény, amelynek elsődleges feladata és célja a profit megtermelése. Jól mondom, igaz?

Az újságíró unottan bólogatott, mintha egy jól ismert leckét hallgatna. De az az igazság, hogy a lecke szót sem ismerte, ő már ahhoz a nemzedékhez tartozott, amely nem tanult, hanem megvásárolta, csereberélte, valósággal kavargatta az információt, ahogy az igazgató tette a csésze zaccosa sikeredett kávéval.

– Bizonyára önt a celebritás iskolánkban tartott előadása érdekli. Nos, kiváló kondícióban van az öregúr, s minden kötelező történetét elmesélte. Nekem pedig majd lesült a képemről a bőr, úgy játszottam az idiótát. Körbekalauzoltam ezen a romhalmazon, s közben majd elsüllyedtem szégyenemben. Hát hadd beszéljek inkább valami másról! Az én személyes történetem messzebbre nyúlik vissza. Mi, kérem, tanárdinasztia vagyunk, s a dédapám még a piaristákhoz járt iskolába.

Az újságíró kutatott emlékeiben és csatolt memóriáiban, s valamiféle PR-istákra bukkant, akik a fogyasztók megtévesztésében voltak mindenekfelett járatosak.

– Látom, nem ismeri... Egy szerzetesrendről van szó, kolléga úr. Dédapám közöttük nőtt föl, s lett értelmiségivé. Ezt a szót azért ismeri, ugye? Azt hiszem, rengeteg történetet mesélt volna a nagy-hírű katolikus tanárokról, ha ismertük volna egymást személyesen. De sajnos elkerültük egymást, ő

a krónikus belosztályon, az úgynevezett elfekvőben töltötte a maradék időt akkor, amikor egy emelettel lejjebb én a szülész-nőgyógyász szentélyében a világra jöttem. Így szegény, elhagyott dédapám csak egy emlék volt nekem, egy csomag információ.

Az újságírót kezdte érdekelni a történet, hát bekapcsolta digitális diktafonját a fülében.

– Nos, a személyes történetem nyolcéves koromban kezdődik. Vászott kölyök voltam, gyakran elbitangoltam akkoriban. Olyan voltam, ha megbocsát érte, mint maga. Szerettem babrálni. Néha a tűzoltóság is kijött miattam.

Az újságíró a papír gyulladási hőmérsékletére gondolt, s a tarkója bizsergett.

– Szóval egyszer a padláson kutattam dédapám holmijai között. Bevallom magának, ez az abakusz, a golyós játékszer is ott volt a hagyatékának nevezett lomok között, ezért egy picit talán jobban is féltem a kelleténél. Egyedül ez maradt nekem, mert egyszer belecsúsztatam a kabátzsebembe. Pedig akkoriban nem is figyeltem föl rá. Annál inkább megragadta a képzeletem egy színes doboz, melyben egy lámpákkal és kapcsolókkal teli faládát találtam. Az, kérem, egy igazi számítógép volt!

Az újságíró végre megszólalt. Egérhangja volt.

– Igazgató úr, én már azt sem értem, hogy miként taníthatott egy szerzetes? Ők nem a templomok ügyeivel voltak elfoglalva?

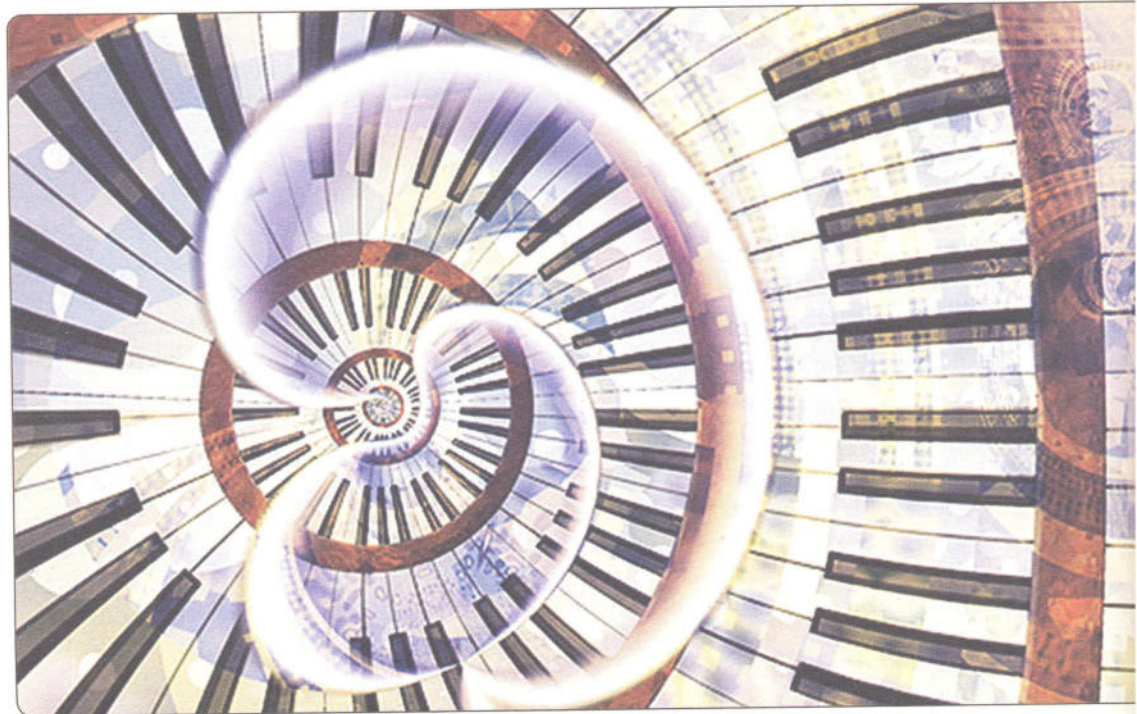
– Elsődlegesen, igen, a hit kérdéseivel. De az egyház embereinek sok más feladatuk is volt a műveltség terjesztésében. Hogy egy példát mondjak: azt a görbe drótokra felfűzött, golyós számolóeszközt, amit az imént simogattott, eredetileg Szilveszter pápa tervezte. A főpap, aki István királynak elküldte a koronát.

Az újságíró hallotta már az István nevet.

– De hadd folytassam a történetemet! Megtaláltam az üresnek tűnő fadóbozot, rajta a piros és kékeszöld lámpákkal, a tolokácsolókkal, s hozzá egy maréknyi elbűvölő, színes huzalt. Meg a leírást, egyszerű kapcsolásokkal, játékokkal. Ahogy ott játszottam azon a galambok lakta, pókhálós, porlepte padláson, egy rég halott ember, egy középiskolai tanár kézenfogva vezetett, s megértette velem, hogy miért fontos, a legfontosabb találmány a számítógép! Hát nem nagyszerű? – kérdezte, majd hirtelen témát váltott:

– Érzi az iskolaszagot?

Az újságíró megszeppenve bólogatott.

– Hát ez a szag már messze nem az a szag, mint régen, amikor a tornatermek pállásai, a menzák étolaj- és tojásbúze, a biológiaszertárak formalin-párlata, a könyvek ólmos illata és a frissen mosott folyosó szúrós, ecetes tisztasága adott egymásnak randevút. Oh, azok a régiek még a jövőt is jobban ismerték, mint mi, akik egyre távolabb kerülünk az ő jövődjüktől.

Az újságíró érdeklődve méregette az igazgatót, aki egyre inkább egy reménytelenül konzervatív szerzetnek tűnt a számára. Mégis talált benne valami rokonszenveset.

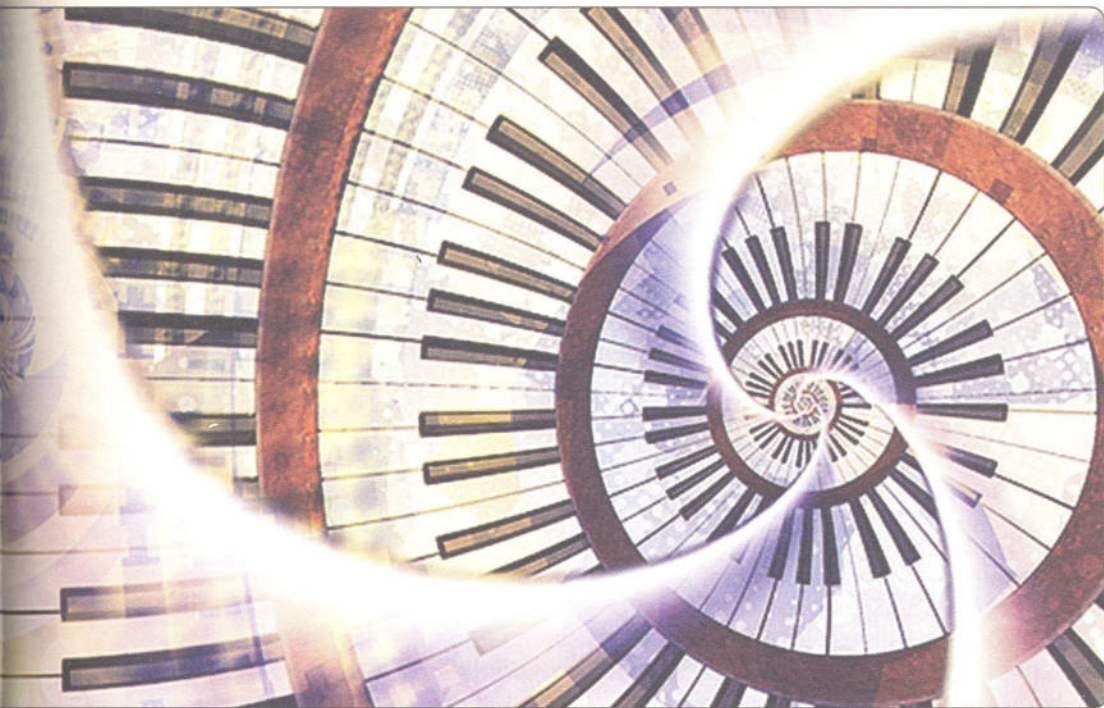
– Tudja, ahogy törökülésben gubbasztottam az alacsony padláson, dédapám holmijaiban turkálva, lassanként felismertem... Dédapám egy híres magyar oktató, Kovács Mihály tanítványa volt. Ez az ember kibernetikát tanított, számítástechnikát, ahogy tetszik, a számlálás, a számolás és a számítás gépesítésének tudományát. Az informatikát, amely ma mindannyiunk életét oly kényelmessé és könnyűvé teszi. De nem a felhasználás módjait tanította, hanem az értelmét. Az informatika, ahogy dédapám jegyzeteiből akkor kihámoztam, a matematikából sarjadt, s elsősorban gondolkodni tanít. Modelllezni és logikusan gondolkodni. Érti

már? Lépésről lépésre felfedezni egy tudományt, ez tesz igazán nagygyá. Ettől lettek nagyok azok a szerzetes-tanárok, ahogy dédapám játékos tanára, Kovács Mihály is. Ettől nagyok a Nuestra América híres oktatói. S ezt a tudást felejtsük el éppen, ha nem változtatunk.

Megragadták az újságíró fantáziáját ezek a szavak. Az igazgató közvetlen igazát talán dagályosnak tartotta, de élvezte a szavak zenéjét, s hogy a beszélgetőtársának meggyőződése van. Egy kezén meg tudta számlálni azokat az általa valaha is megismert embereket, akiknek meggyőződése volt. Lényegesen több gyomorfekélyes ismerőse volt például, mint meggyőződéses.

Az igazgató belemelegedett a történetbe, az íróasztala melletti székben hintázott veszélyes vehemenciával, de még éppen érezve a súlypontot.

– Pár hónapig lehetett enyém a dédapám birodalma, mert a nagy válság idején a szüleim eladták a legtöbb emlékünket. Akkor árvultam el. De a saját emlékeim és tapasztalásaim egyelőre az enyéme. Egy jelfogós villamos játék élesen megmaradt bennem. Egy gazdáról szólt, akinek van egy farkasa, egy kecskéje és egy káposztája. A folyó egyik partjáról a másikra szállítja át őket, egyszerre csak egyet. Ha a farkast teszi be a csónakba, a

kecske megeszi a káposztát. Ha a káposztát, akkor a farkas falja fel a kecskét. Megrendített a játék egyszerűsége. Látja, a mi világunk épp olyan, mint ez a játék. A gazda átvitte a káposztát a túlpartra, itt pedig magára maradt a farkas és a kecske.

A tolmácgép jócskán megszenvedett a szöveggel, a jelfogó szót átugrotta, a gazdát pedig valahogy akképp fordította le, hogy „szabad ember“.

Egy kapcsolat mégis létrejött, mert egyszerűben egy jóképű, fénylő tekintetű, egyenes tartású fiú lett a köpcös és kissé kopaszodó online újságíróból, s egy derős-deres bölcs az aszfaltszürke bürokráciából. Egy pillanat erejéig a tanár és a tanítvány cinkosságával néztek egymásra. Aztán az igazgató előredőlt, és így szól:

– Én innen, barátom, ahogy a gyönyörű, régi magyar nyelven mondták: „megpattanok“. „Lelecelek.“ Ugye, milyen szépek ezek a szavak? Hát ízlelgesse, s hajtsa fel hozzá végre azt a konyakot! Ezt fogom cselekedni. A többfunkciós profittermelő intézményt ráhagyom magára, s tanítani fogok. Kísérletezni. Fialatok gyűlnek majd körém, s új találmányokon törjük majd a fejünket. Nem veszünk meg, nem töltünk le készen semmit, nem veszünk meg, hogy a felfedezés élményét feladjuk! Kezdjük az elejéről: a nullától és az egytől.

Most már úgy nézett az újságíró az igazgatóra, mint egy szent örültre. Mélységesen bánta, hogy nem ismeri pontosan azt a szót, hogy szent.

Elbúcsúzott tőle, az embertől, aki még mindig, a mai világban is tanári terveket dédelget, s ahogy kilépett az épületből, megpillantotta a telep dús zölddel befont, apró lakóházai fölő magasodó profán templomot, a város egyik Fogyasztási Tornyát.

Üzletközpont volt, s az egyre sűrűbben visszatérő válságok idején zálogház háztartási gépek, családi ékszerek, kellemes múltbéli élmények és emberi szervek számára. A műemlékvédőknek le kellett nyelni a békát, hogy egy gigantikus műmárványüveg henger épült a telep parkos főtere helyére. A platánfaliget-illat is csak egy emlék volt, épp most adta el valaki a második szinten.

A torony működését, az ember által betáplált szabályok alapján, számítógép vezérelte, éppúgy, ahogy az ő életét is számítógép mentette meg egyszer, egy csúf baleset után. Kezdte bosszantani, hogy nem ismeri a számítógép működését. Kezdte bosszantani, hogy nem ismeri a körülötte lévő világot.

Elgondolkodva, mélyen magába merülve indult el hazafelé.